

Oktoberbrev 2019 Från Håkan Jaldung, ordförande i Heidenstamsällskapet

Visst är det något speciellt med hösten. Det tyckte även familjen Heidenstam när de lämnade sin sommartillvaro i Olshammar och återvände till sitt boende i Stockholm. Resorna t o r Stockholm till sommarvistelsen har Heidenstam skrivit om i boken *När kastanjerna blommade*.

I Heidenstams barndom genomfördes resorna med häst och egen vagn på dåliga vägar. Senare när stambanan mellan Stockholm och Göteborg öppnats åkte familjen tåg. Närmaste järnvägsstation var Vretstorp knappt fyra mil från Olshammar. Familjen hämtades och lämnades då av en uniformerad kusk som körde mormodern Beatas hästekipage. När Heidenstam återvänt till Sverige efter sina långa resor hade mormodern avlidit. Under åren fram till 1893, hämtades han och hans hustru Emilia av kusinen Rutger Robsons kusk och ekipage från Aspa. Aspa bruks vackra ”stallar” från 1700-talet finns fortfarande kvar längs bruksgatan.

Under tiden som Heidenstam bodde på Naddö höll han sig med egen kusk och eget ekipage för sina persontransporter. Bilder finns både från slädfärder och utflykter med gigger och landåer. Traditionen med kusk i uniform med knappar och vackra ekipage upprätthöll Heidenstam under tiden han bodde på Naddö. Vad ville han signalera och vad ville han representera?

Betydelsen av dessa transportmedel minskade väsentligt under första hälften av 1900-talet allteftersom bilarna trängde undan hästekipagen. Ekipagen var dock under 1900-talet föremål för beskattning. Heidenstam brydde sig nog inte. Han ville att traditionerna skulle bestå. Hans gamla traditioner med kusk, häst och vagn ersättas senare av livréklädd chaufför med bil.

Vad blev det av dessa vagnar och slädar som fanns i Olshammar, Aspa och Naddö? I Olshammar stod vagnarna uppställda i ett vagnslider ända fram till 1930-talet då de såldes på auktion för låga priser. Även vagnarna i Aspa avyttrades så småningom, när tillfälle gavs. En landå fanns kvar länge, uppställd i de s.k. Stallarna. En lokalhistoriskt intresserad skogsvaktare hos Aspa bruk, Gunnar Erlandson, räddade den sista vagnen från förstörelse. Den vagnen från det gamla bruket finns nu uppställd i ett hembygdsmuseum i Tiveden, en plats som Heidenstam passerade under sina långa vandringar som han bland annat skrivit om i boken *När kastanjerna blommade*.

Vi vet att Heidenstam anställde en chaufför som hette Sandell och som fick både bil och garage att sköta om på Övralid. Heidenstams fina bil finns numera uppställd i ett museum i Motala. Men var finns Heidenstams vagnar, gigger och slädar från Naddö-tiden? Någon som vet?

Med denna betraktelse som utgångspunkt föreslår jag en läsning av Heidenstams dikt ”Fredriksson” ur ”Gårdsfolk”.

Så till ett erbjudande. Som medlem i Heidenstamsällskapet kan du prenumerera på tidskriften *Parnass*, se hemsidan under fönstret ”Aktualiteter” kategorin ”09 Erbjudanden & Inbjudningar”, där ett beställningsformulär finns att skriva ut och skicka med posten.

Ett fåtal av Heidenstams verk finns omedelbart tillgängliga för köp hos ett litet antal bokhandlare. Eftersom flera personer frågat om var man kan köpa böcker av och kring Heidenstam påminns ni om att ni kan köpa en del äldre och nyare Heidenstamlitteratur hos antikvariat, på internet: antikvariat.net eller i shopen på Övralid, som är öppen under säsongen maj-september.

Nästa månadsbrev skrivs av styrelseledamoten Erik Wennström, inte oktoberbrevet som jag skrev i förra månadsbrevet.